

ANALIZA PRIVREDNIH KRETANJA NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA U 2020. GODINI

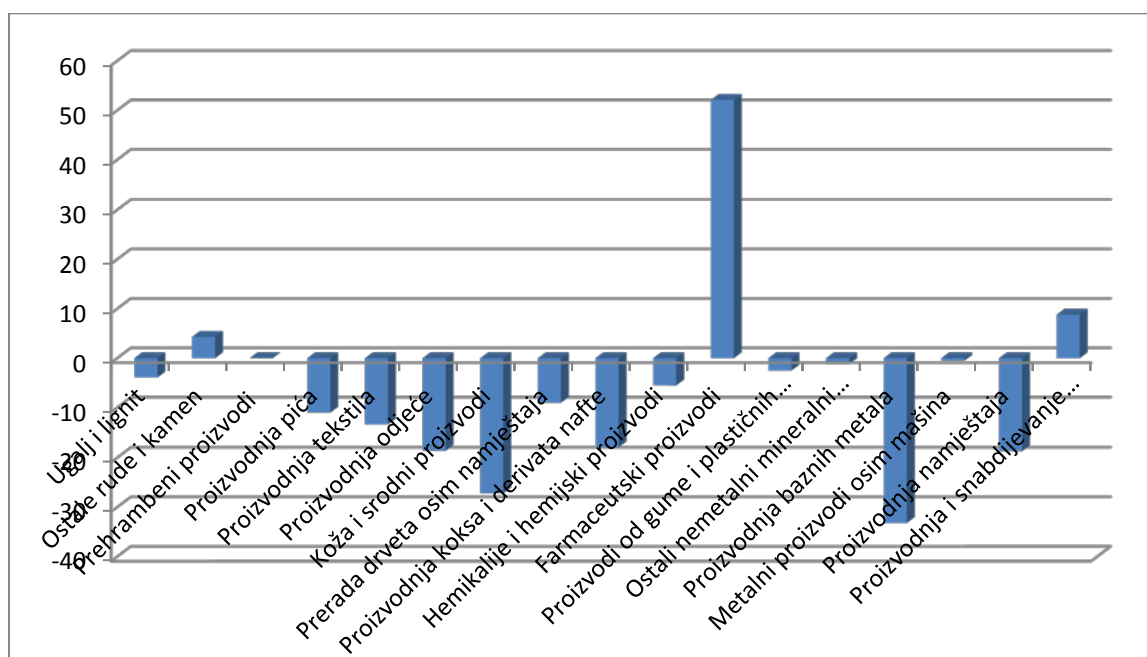
Industrija Tuzlanskog kantona je većinski izvozno orjentisana i većinu poslovnih aktivnosti obavlja za potrebe Evropskog tržišta (Njemačka, Austrija, Italija) pa tako su se već sa pojavom slučajeva korona virusa u tim zemljama, prije same pojave epidemije u Bosni i Hercegovini, privrednici suočili sa poteškoćama u poslovanju.

Prvi uticaji koronavirusa na privredu BiH su se osjetili već krajem januara, kada su firme iz tekstilnog i metaloprerađivačkog sektora prijavile otežan promet robe, a posebno repromaterijala i dijelova koji dolaze iz Kine, a pojavom većeg broja slučajeva zaraze u Italiji i uvođenje mjera u Evropskoj uniji, prije svega Njemačkoj koja je jedan od najznačajnijih tržišta bh industrije, pojavili su se i veći problemi kod isporuka gotovih proizvoda, smanjenja narudžbi te otežanog transporta što je firmama stvaralo značajne troškove.

Pad tražnje je najozbiljniji izazov s kojim su se preduzeća suočila, kako na domaćem tržištu, koje su osjetila mala i srednja preduzeća i obrti, tako i do pada tražnje na svjetskom tržištu koje osjete industrije koje su izvozno orjentisane a karakteristične su za TK.

Obim industrijske proizvodnje u 2020. godini je u odnosu na 2019. godinu manji za 2,6%. Većina djelatnosti je zabilježila pad obima oko 10%. Vanjskotrgovinska razmjena u je imala značajan pad, uzrokovan pandemijom, otežanim kretanjem i obustavom poslovanja nekih od najvećih evropskih proizvođača. Došlo je do pada izvoza od 6,7%, i pada uvoza od 12,7%. Posmatrano po ekonomskoj namjeni proizvoda, došlo je do rasta izvoza hrane i pića 10% i kapitalnih proizvoda (osim transportnih sredstava) 11,1% dok je do pada došlo kod industrijskih materijala 1,2%, goriva i maziva 35,3%, transportnih sredstava 14,3% i proizvoda za široku potrošnju 8,3%. Posmatrano prema istoj klasifikaciji, došlo je do pada uvoza u svim kategorijama.

OBIM INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE 2020/2019 (%)

Prema podacima Porezne uprave Federacije BiH, sa 31.12.2020. u Tuzlanskom kantonu je, prema prebivalištu osiguranika, bilo 101.319 zaposlenih osoba. Prema istom izvoru, u januaru 2020. je bilo 101.653 zaposlene osobe. Nema značajnih odstupanja u ukupnom broju zaposlenih, iako je u jednom momentu, na vrhuncu lockdowna u našoj privredi došlo do otpuštanja oko 6.000 ljudi. To ne znači da nije bilo pojedinačnih otpuštanja u najviše pogođenim privrednim granama, ali smo ukupno ipak uspjeli da sačuvamo radna mjesta. Najviše zaposlenih je u prerađivačkoj industriji i trgovini. Prosječna neto plaća je 835 KM. U Tuzlanskom kantonu je s krajem godine evidentirano i 76.878 nezaposlenih osoba.

Djelatnost		Tuzlanski kanton		
		Zaposleni ¹	Neto plaća	Bruto plaća
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1.507	835	1.263
B	Vađenje ruda i kamena	6.535	1053	1.615
C	Prerađivačka industrija	23.474	675	1017
D	Proizvodnja i snabdijevanje el.en., plinom	1.523	1.674	2.616
E	Snabdijevanje vodom i uklanjanje otpadnih voda	1.424	933	1.427
F	Građevinarstvo	6.351	583	877
G	Trgovina na veliko i malo	17.661	626	948
H	Prevoz, skladištenje i komunikacije	5.502	708	1.068
I	Hotelijerstvo i ugostiteljstvo	3.158	527	795
J	Informacije i komunikacije	1.908	1.224	1.908
K	Finansijske djelatnosti	1.640	1.325	2.074
L	Poslovanje nekretninama	190	779	1190
M	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.147	924	1.429
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.563	613	917
O	Javna uprava i odbrana	5.431	1.282	1.987
P	Obrazovanje	7.912	825	1.270
Q	Zdravstvena socijalna zaštita	6.830	1.371	2.145
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	1.497	819	1.260
S	Ostale uslužne djelatnosti	1.610	934	1.425

U Tuzlanskom kantonu je u 2020. godini poslovalo 3.852 privredna subjekta – pravna lica koji zapošljavaju 69.133 osobe. U odnosu na 2019. godinu broj zaposlenih u privrednim društvima je manji za 2%. Došlo je do pada ukupnog prihoda od prodaje za 5,25% i pada prihoda od izvoza za 8,7%.

OPŠTI PODACI	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	3.809	3.852	1,13
Ukupan broj zaposlenih ²	70.517	69.133	-1,96
Ukupan prihod od prodaje	7.722.409.881	7.317.069.731	-5,25
Prihod od izvoza	1.593.413.594	1.454.904.594	-8,69
Ukupna dobit	436.216.890	428.981.457	-1,66
Prihod po zaposlenom	109.511	105.840	-3,35
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	18.269	19.026	4,14

¹ Uključuje sve zaposlene u privrednim subjektima i obrtima koji posluju na području Tuzlanskog kantona

² Odnosi se na broj zaposlenih u privrednim društvima (pravnim licima) i ne uključuje broj zaposlenih u obrtima, administraciji i javnom sektoru

POLJOPRIVREDA I ŠUMARSTVO

Firme za obavljanje poljoprivredne djelatnosti u 2020. godini su ostvarile ukupan prihod od 57,2 miliona KM što je za 10,4% više u odnosu na 2019.godinu. Ostvaren je izvoz poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 3 miliona KM što je značajno povećanje u odnosu na 2019. kada je prihod od izvoza bio svega 318.654 KM

Poljoprivredni proizvodi	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	63	66	4,76
Ukupan broj zaposlenih	335	330	-1,49
Ukupan prihod od prodaje	51.773.118	57.166.395	10,42
Prihod od izvoza	318.654	2.908.024	812,60
Ukupna dobit	-366.489	1.374.852	-
Prihod po zaposlenom	154.547	173.232	12,09
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	14.197	15.212	7,15

Prosječna neto plaća u poljoprivredi i šumarstvu je 837 KM i 5% je veća u odnosu na prosječnu platu u toj djelatnosti u 2019. godini. U ove dvije djelatnosti je došlo do pada izvoza u odnosu na 2019. godinu od 18,7% , dok je uvoz rastao za 6,6%.

Šumarstvo i sječa drva	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	15	15	0,00
Ukupan broj zaposlenih	613	562	-8,32
Ukupan prihod od prodaje	18.431.506	19.456.876	5,56
Prihod od izvoza	809.457	592.474	-26,81
Ukupna dobit	-438.642	-3.524	-
Prihod po zaposlenom	30.068	34.621	15,14
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	18.218	20.567	12,89

PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Proizvodnjom prehrambenih proizvoda i pića u Tuzlanskom kantonu se bavi 111 privrednih subjekata koji zapošljavaju 1.715 osoba. Ostvaren je ukupan prihod od prodaje 242.578.614 KM i manji je u odnosu na 2019. godinu za 2% dok je prihod od izvoza hrane i pića bio 58,7 miliona KM i veći je za 10,5% u odnosu na prethodnu godinu. U istom periodu došlo je do pada uvoza hrane i pića za 1,3%.

Proizvodnja hrane i pića	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	111	111	0
Ukupan broj zaposlenih	1.789	1.715	-4,14
Ukupan prihod od prodaje	247.994.912	242.578.614	-2,18
Prihod od izvoza	53.098.084	58.704.110	10,56
Ukupna dobit	10.060.099	9.230.140	-8,25
Prosječan prihod po zaposlenom	130.581	129.089	-1,14
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	15.765	16.127	2,30

DRVOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

U drvoprerađivačkoj industriji Tuzlanskog kantona posluje 149 kompanija od čega 96 u djelatnosti prerade drveta i 53 u proizvodnji namještaja. Ukupno zapošljavaju 3.362 osobe. U 2020. godini su ostvarile ukupan prihod od prodaje od 263 miliona KM od čega je prihod od izvoza bio 159,5 miliona KM.

Po djelatnostima, proizvodnja namještaja je ostvarila bolje poslovne rezultate u 2020. godini da rastom ukupnog prihoda od 8,7% i rastom prihoda od izvoza za 7,5%. Ukupno ostvarena dobit u proizvodnji namještaja je za 106% veća u odnosu na dobit ostvarenu u 2019. godini. Broj zaposlenih u ovoj djelatnosti je manji za 2,37% u odnosu na prethodnu godinu.

U djelatnosti prerade drveta došlo je do smanjenja broja uposlenih od 7,8%, dok je ukupan prihod od prodaje manji za 5,75% u odnosu na rezultate iz 2019. godine. S druge strane, došlo je do povećanja prihoda od izvoza za 2,4% i rasta ukupne dobiti za 7,49% u odnosu na prethodnu godinu.

Drvoprerađivačka industrija	Prerada drveta osim namještaja			Proizvodnja namještaja		
	2019	2020	2020/2019 (%)	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	97	96	-1,03	50	53	6,00
Ukupan broj zaposlenih	1.681	1.550	-7,79	1.856	1.812	-2,37
Ukupan prihod od prodaje	122.177.057	115.154.133	-5,75	135.970.960	147.860.493	8,74
Prihod od izvoza	56.960.413	58.331.914	2,41	94.107.074	101.167.603	7,50
Ukupna dobit	4.377.444	4.705.464	7,49	3.873.887	7.999.368	106,49
Prihod po zaposlenom	72.681	74.293	2,22	73.260	81.601	11,39
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	11.872	11.438	-3,66	14.186	14.843	4,63

INDUSTRIJA TEKSTILA I KOŽE

Industrija tekstila, kože i obuće je među prvima osjetila posljedice korona virusa na svoje poslovanje. Indeks industrijske proizvodnje za period januar-decembar 2020 pokazuje da je došlo do pada obima proizvodnje i to 27,2% u djelatnosti proizvodnje kože i obuće, 18,6% u proizvodnji odjeće i 13,4% u proizvodnji tekstila. Pad obima proizvodnje je ostavio negativne rezultate i na vrijednost izvoza ove djelatnosti koja je u našem kantonu uglavnom temelji na lohn poslovima za izvoz. Tako je u 2020. godini došlo do pada izvoza odjeće od 20%, obuće 21,9%, torbi, tašni i sl. proizvoda 31,7% i ostalih proizvoda od kože i krzna za 36,8%.

U ovim industrijama posluje 76 kompanija od čega 23 u kožarskoj i 53 u proizvodnji tekstila i odjeće. U 2020. došlo je do pada broja zaposlenih od 9,3% pa je trenutno zaposleno 4.725 radnika.

Industrija tekstila zapošljava 2.158 radnika što je za 8% manje u odnosu na 2019. godinu. Došlo je do pada prihoda od prodaje za 9,3% i pada prihoda od izvoza za 15,5%. Ukupna dobit ostvarena u 2020.godini je za 8,9% manja nego u prethodnoj godini.

Tekstilna industrija	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	54	53	-1,85
Ukupan broj zaposlenih	2.347	2.158	-8,05
Ukupan prihod od prodaje	66.666.164	60.479.438	-9,28
Prihod od izvoza	46.154.551	38.977.428	-15,55
Ukupna dobit	3.357.749	3.058.761	-8,90
Prihod po zaposlenom	42.952	43.298	0,81
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	13.039	13.456	3,20

Industrija kože i obuće je u poslovanju osjetila još veće posljedice korona virusa pa je u 2020. došlo do smanjenja broja zaposlenih za 10,3%, pada prihoda od prodaje za 17,7%, pada prihoda od izvoza za 27,77% te je djelatnost ostvarila ukupni gubitak veći od 3,6 miliona KM za razliku od 2019. godine u kojoj je ostvarena dobit od 3,5 miliona KM.

Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	23	23	0,00
Ukupan broj zaposlenih	2.862	2.567	-10,31
Ukupan prihod od prodaje	126.030.095	103.683.257	-17,73
Prihod od izvoza	59.266.377	42.809.415	-27,77
Ukupna dobit	3.490.664	-3.652.820	-204,65
Prihod po zaposlenom	44.036	40.391	-8,28
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	10.817	11.336	4,80

GRAĐEVINARSTVO

Kao i većina industrijskih grana, i građevinarstvo bilježi pad obima poslovanja. U 2020. je 129 kompanija bilo registrovano za građevinske radove, od čega 96 u visokoj gradnji i 33 u niskogradnji. Ukupno zapošljavaju 3.417 radnika što je za 3,2% manje u odnosu na 2019. godinu. Došlo je do pada ukupnog prihoda od prodaje za 16,3% i pada ukupne dobiti od 19,4%. Prosječna neto plaća u građevinarstvu 595 KM i 2% je veća od prosječne plaće u građevinarstvu u 2019. godini.

Visokogradnja	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	94	96	2,13
Ukupan broj zaposlenih	2.249	2.088	-7,16
Ukupan prihod od prodaje	231.774.717	164.613.525	-28,98
Prihod od izvoza	36.774.995	29.435.247	-19,96
Ukupna dobit	25.833.353	9.499.620	-63,23
Prihod po zaposlenom	103.057	78.838	-23,50
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	14.768	14.613	-1,05

Visokogradnja je osjetila veće posljedice korona virusa i smanjene privredne aktivnosti pa je u 2020. smanjen broj zaposlenih za 7,16%, došlo je do pada ukupnog prihoda od prodaje za 29% i pada ukupne dobiti od 63%.

Za razliku od visokogradnje, niskogradnja je imala pozitivne rezultate poslovanja sa rastom broja zaposlenih od 3,75%, rastom ukupnog prihoda od prodaje 4,8% i rastom ukuopne dobiti od 59%.

Niskogradnja	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	31	33	6,45
Ukupan broj zaposlenih	1.281	1.329	3,75
Ukupan prihod od prodaje	139.176.416	145.883.566	4,82
Prihod od izvoza	9.379.707	8.697.441	-7,27
Ukupna dobit	14.362.590	22.901.408	59,45
Prihod po zaposlenom	108.647	109.769	1,03
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	13.296	13.037	-1,95

KOMUNALNA DJELATNOST

U Tuzlanskom kantonu 70 kompanija se bavi komunalnom djelatnošću, uključujući i kompanije koje se bave snabdijevanjem plinom, toplotnom energijom i klimatizacijom. Zapošljavaju 1.662 osobe što je povećanje u 2020. godini od 3,55%. Došlo je do povećanja ukupnog prihoda od prodaje za 19%, ali je na kraju godine došlo do pada dobiti od 14,7% u odnosu na poslovanje u 2019. godini.

RUDARSTVO

Vađenje uglja i lignita u 2020.godini je imalo pad obima proizvodnje od 4%. Ovom djelatnošću se bave tri rudnika, koji zapošljavaju 5.864 radnika. Došlo je do pada prihoda od prodaje za 1,3%, dok je u istom periodu povećan prihod od izvoza za 9%.

Vađenje uglja	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	3	3	0,00
Ukupan broj zaposlenih	6.136	5.864	-4,43
Ukupan prihod od prodaje	267.946.845	264.435.887	-1,31
Prihod od izvoza	9.605.184	10.484.028	9,15
Prihod po zaposlenom	43.668	45.095	3,27
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	26.337	28.893	9,70

Kada je u pitanju vađenje ostalih ruda i kamena, došlo je do rasta industrijske proizvodnje od 4,3% u odnosu na prethodnu godinu.

Vađenje ostalih ruda i kamena	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	13	14	7,69
Ukupan broj zaposlenih	956	935	-2,20
Ukupan prihod od prodaje	93.881.949	92.945.417	-1,00
Prihod od izvoza	32.289.125	30.671.077	-5,01
Ukupna dobit	11.364.365	11.693.170	2,89
Prihod po zaposlenom	98.203	99.407	1,23
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	22.968	24.044	4,68

HEMIJSKA INDUSTRIJA I INDUSTRIJA NEMETALA

U hemijskoj industriji i industriji nemetala posluje značajan broj kompanija koje zajedno upošljavaju 4.022 osobe. U 2020. došlo je do pada industrijske proizvodnje i to 5,5% kod proizvodnje hemikalija, 2,5% proizvoda od gume i plastičnih masa, 1,2% u proizvodnji ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda, dok je farmaceutska industrija imala rast obima proizvodnje od 52% u odnosu na 2019. godinu.

Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda je u 2020. ostvarila rast prihoda od prodaje 0,72% i rast prihoda od izvoza 1,76%. Ukupna dobit je bila 30,2 miliona KM i za 27% je veća u odnosu na dobit iz 2019. godine.

Hemikalije i hemijski proizvodi	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	16	15	-6,25
Ukupan broj zaposlenih	902	913	1,22
Ukupan prihod od prodaje	257.776.781	259.621.847	0,72
Prihod od izvoza	202.683.306	206.246.363	1,76
Ukupna dobit	23.762.502	30.238.697	27,25
Prihod po zaposlenom	285.784	284.361	-0,50
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	25.303	26.592	5,09

Proizvodnja farmaceutskih proizvoda, iako broji samo 2 kompanije, u 2020. je ostvarila rast prihoda od prodaje od 35,5% i rast prihoda od izvoza od 97%.

Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	2	2	0,00
Ukupan broj zaposlenih	87	98	12,64
Ukupan prihod od prodaje	9.777.242	13.275.169	35,78
Prihod od izvoza	2.784.698	5.483.582	96,92
Ukupna dobit	1.450.867	3.457.855	138,33
Prihod po zaposlenom	112.382	135.461	20,54
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	12.267	11.916	-2,86

Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda je u 2020. imala rast prihoda od prodaje od 4,6% , ali je došlo do pada prihoda od izvoza za 5,5%. Povećan je broj zaposlenih za 7,8%, a ukupna dobit ove djelatnosti je u odnosu na godinu prije, bila veća za 16,9%.

Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	21	24	14,29
Ukupan broj zaposlenih	511	551	7,83
Ukupan prihod od prodaje	112.360.085	117.526.445	4,60
Prihod od izvoza	7.463.714	7.049.683	-5,55
Ukupna dobit	15.571.504	18.200.343	16,88
Prihod po zaposlenom	219.883	213.297	-3,00
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	26.324	26.257	-0,25

Proizvodnja proizvoda od gume i plastike sa svojih 2.460 uposlenih je imala rast broja zaposlenih za 8,6%, rast prihoda od prodaje od 16,6% i rasta prihoda od izvoza od 5,4% u odnosu na 2019.godinu.

Proizvodi od gume i plastičnih masa	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	79	83	5,06
Ukupan broj zaposlenih	2.266	2.460	8,56
Ukupan prihod od prodaje	231.527.902	269.936.026	16,59
Prihod od izvoza	115.876.372	122.152.434	5,42
Ukupna dobit	16.800.394	27.350.309	62,80
Prihod po zaposlenom	102.175	109.730	7,39
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	15.316	15.991	4,41

METALOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

Metaloprerađivačka industrija je među prvima osjetila udar na poslovanje usljed pandemije korona virusa s obzirom da joj je poslovanje usmjereno prema njemačkoj autoindustriji. Došlo je do pada industrijske proizvodnje baznih metala za 33%, a gotovih metalnih proizvoda za 0,5%.

Proizvodnjom baznih metala se bavi 6 kompanija koje upošljavaju 338 ljudi i koje su u 2020. ostvarile prihod od prodaje od 53,3 miliona KM. To je smanjenje prihoda od prodaje za 6% . U istom periodu je došlo do rasta prihoda od izvoza za 13,5%.

Proizvodnja baznih metala	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	6	6	0,00
Ukupan broj zaposlenih	372	338	-9,14
Ukupan prihod od prodaje	56.825.500	53.344.159	-6,13
Prihod od izvoza	25.007.614	28.371.117	13,45
Ukupna dobit	2.849.697	-176.288	-
Prihod po zaposlenom	152.757	157.823	3,32
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	20.804	18.729	-9,97

Proizvodnja metalnih proizvoda je ostvarila pad prihoda od prodaje od 4% u odnosu na prethodnu godinu i pad prihoda od izvoza za 2,5%. Došlo je do pada ukupne dobiti od 11,7%.

Proizvodnja metalnih proizvoda	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	110	119	8,18
Ukupan broj zaposlenih	2.823	2.836	0,46
Ukupan prihod od prodaje	393.374.278	377.866.794	-3,94
Prihod od izvoza	172.477.581	168.092.291	-2,54
Ukupna dobit	23.298.964	20.556.592	-11,77
Prihod po zaposlenom	139.346	133.239	-4,38
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	16.048	16.178	0,81

ELEKTROINDUSTRIJA

Proizvodnja električne opreme je ostvarila rast industrijske proizvodnje od 11,5% u 2020. godini. Ukupan prihod od prodaje je iznosio 50,8 miliona KM i veći je 15,3%, dok je ostvaren i veći prihod od izvoza i to za 23,7%. Ukupna neto dobit je iznosila 8,5 miliona KM.

Proizvodnja električne opreme	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	11	14	27,27
Ukupan broj zaposlenih	683	631	-7,61
Ukupan prihod od prodaje	44.051.348	50.805.203	15,33
Prihod od izvoza	18.600.205	23.011.043	23,71
Ukupna dobit	3.390.295	8.504.901	150,86
Prihod po zaposlenom	64.497	80.515	24,84
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	17.863	14.117	-20,97

Proizvodnja mašina i uređaja je imala smanjenje obima industrijske proizvodnje za 20%. 781 zaposlenih, ostvarilo je ukupan prihod od prodaje od 64,6 miliona KM što je na istom nivou kao i u 2019. godini. Prihod od izvoza je povećan za 19%, ali je ukupna dobit djelatnosti manja za 4,2% u odnosu na prethodnu godinu.

Proizvodnja mašina i uređaja	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	36	37	2,78
Ukupan broj zaposlenih	710	781	10,00
Ukupan prihod od prodaje	64.593.448	64.614.503	0,03
Prihod od izvoza	19.412.609	23.102.245	19,01
Ukupna dobit	7.141.509	6.843.846	-4,17
Prihod po zaposlenom	90.977	82.733	-9,06
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	19.367	18.584	-4,04

Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica je imala pad obima proizvodnje od 6% u 2020. godini. Ukupan prihod od prodaje je manji za 19,5% i djelatnost je ostvarila ukupan gubitak u vrijednosti od 6,65 miliona KM.

Motorna vozila, prikolice i poluprikolice	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	7	7	0,00
Ukupan broj zaposlenih	710	695	-2,11
Ukupan prihod od prodaje	98.679.339	79.481.452	-19,45
Prihod od izvoza	2.564.043	2.777.962	8,34
Ukupna dobit	-319.600	-6.658.581	-
Prihod po zaposlenom	138.985	114.362	-17,72
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	18.462	17.951	-2,77

TRGOVINA

Trgovina je jedna od najznačajnijih privrednih djelatnosti u Tuzlanskom kantonu s obzirom da zapošljava 17.661³ osobu. Prosječna neto plaća je 649 KM i za 8,7% je veća u odnosu na prosječnu neto plaću u trgovini u 2019. godini.

I u trgovini je došlo do pada poslovne aktivnosti koja se ogleda u padu ukupnog prihoda od prodaje za 5,6% i padu ukupne dobiti od 8,46%. Došlo je i do pada broja zaposlenih u kompanijama iz trgovačke djelatnosti od 6,7%.

Trgovina na veliko je pretrpila znatno veće posljedice u 2020. godini u odnosu na trgovinu na malo, te je došlo do smanjenja broja zaposlenih za čak 25%, pada prihoda od prodaje za 11,6% i pada dobiti od 2,4%. U trgovini na malo je došlo do blagog porasta broja zaposlenih od 0,5%, ali je došlo do pada prihoda od prodaje za 2,6% i pada dobiti od 11%.

Trgovina na veliko	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	512	502	-1,95
Ukupan broj zaposlenih	4.865	3.637	-25,24
Ukupan prihod od prodaje	1.031.193.692	911.176.183	-11,64
Prihod od izvoza	41.320.933	36.596.231	-11,43
Ukupna dobit	59.756.088	58.343.131	-2,36
Prihod po zaposlenom	211.962	250.530	18,20
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	16.353	16.627	1,68

U trgovini na malo je došlo do blagog porasta broja zaposlenih od 0,5%, ali je došlo do pada prihoda od prodaje za 2,6% i pada dobiti od 11%.

Trgovina na malo	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	639	643	0,63
Ukupan broj zaposlenih	12.656	12.714	0,46
Ukupan prihod od prodaje	2.038.338.678	1.985.625.325	-2,59
Prihod od izvoza	20.230.360	22.405.882	10,75
Ukupna dobit	134.321.824	119.323.350	-11,17
Prihod po zaposlenom	161.057	156.176	-3,03
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	13.493	14.754	9,35

UGOSTITELJSTVO I HOTELIJERSTVO

Turizam i ugostiteljstvo još uvijek trpe značajne posljedice usljed pandemije korona virusa, kako zbog mjera kriznih štabova, ograničenja i zabrana rada, tako i otžanog kretanja i dolaska stranih posjetilaca u BiH. Tako je u periodu januar – decembar 2020. godine došlo do pada ukupnog dolazaka i noćenja turista za 57,3%, dok je pad dolaska stranih turista 70% u odnosu na 2019.godinu.

³ Uključuje i zaposlene u obrtima iz oblasti trgovine (TR)

Zajedno sa obrtima registrovanim za ugostiteljsku i djelatnost smještaja, ova privredna grana zapošljava 3.158 osoba. Od toga njih 2.510 je zaposleno u obrtima dok u pravnim licima radi 648 osoba.

U Tuzlanskom kantonu registrovano je 22 kompanije koje se bave uslugama smještaja i zapošljavaju 89 ljudi. U odnosu na 2019.godinu, došlo je do smanjenja broja zaposlenih za 20% što je posljedica pada prihoda od prodaje od 23%. Hotelijerstvo je ostvarilo ukupan gubitak u iznosu od 1,1 milion KM.

HOTELIJERSTVO	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	20	22	10,00
Ukupan broj zaposlenih	111	89	-19,82
Ukupan prihod od prodaje	3.789.540	2.926.514	-22,77
Ukupna dobit	-739.542	-1.124.242	-
Prihod po zaposlenom	34.140	32.882	-3,68
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	12.283	12.352	0,56

U djelatnosti ugostiteljstva su registrovane 82⁴ kompanije koje upošljavaju 559 ljudi. Došlo je do rasta broja zaposlenih od 6,5% u odnosu na prethodnu godinu. Došlo je do pada prihoda od prodaje od 18% i pad ukupne dobiti od 82%.

UGOSTITELJSTVO	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	77	82	6,49
Ukupan broj zaposlenih	525	559	6,48
Ukupan prihod od prodaje	22.931.587	18.755.449	-18,21
Prihod od izvoza	520.609	374.784	-28,01
Ukupna dobit	651.704	115.484	-82,28
Prihod po zaposlenom	43.679	33.552	-23,19
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	12.278	11.230	-8,54

Usljed nemogućnosti putovanja i putničke agencije su ostvarile velike gubitke u prošloj godini, a koji se ogledaju u padu prihoda od 59,5% i ostvarenim gubitkom od 123.015 KM.

CESTOVNI PRIJEVOZ

Cestovni prijevoz putnika u Tuzlanskom kantonu obavljaju 54 pravna lica od kojih je 14 registrovano za obavljanje gradskog i prigradskog prijevoza putnika i 40 za ostali kopneni prijevoz putnika.

U 2020. godini došlo je do značajnog pada obima posla u cestovnom prijevozu putnika, izazvanog pandemijom korona virusa, ograničenjem kretanja, posebno međunarodnog saobraćaja, privremenom zabranom rada, kao i trenutnim epidemiološkim mjerama koje

⁴ U ovaj broj nisu uključeni ugostiteljski objekti koji su registrovani kao obrti (1675 obrta).

ograničavaju broj putnika u autobusima. To je za posljedicu imalo pad broja prevezenih putnika za 46% u odnosu na 2019. godinu.

Pravna lica registrovana za obavljanje cestovnog prijevoza putnika ukupno zapošljavaju 688 radnika, što je u odnosu na broj zaposlenih u 2019. godini manje za 14%. Ukupno ostvareni prihod u 2020. godini je iznosio 29,1 milion KM, što je u poređenju sa prihodom iz prethodne godine pad od 37%.

Cestovni prevoz putnika	Broj kompanija		Broj zaposlenih		Ukupan prihod	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Gradski i prigradski prijevoz	12	14	370	339	17.842.876	12.632.486
Ostali cestovni prijevoz	39	40	431	349	28.425.704	16.532.288
UKUPNO	51	54	801	688	46.268.580	29.164.774

Cestovni prevoz putnika	Prihod od izvoza		Dobit	
	2019	2020	2019	2020
Gradski i prigradski prijevoz	86.337	8.686	-27.576	29.241
Ostali cestovni prijevoz	12.236.157	5.252.893	405.514	-797.889
UKUPNO	12.322.494	5.261.579	377.938	-768.648

Kod gradskog i prigradskog prijevoza putnika došlo je do pada prihoda po zaposlenom za 22%, pada prosječnog troška plaće po zaposlenom za 8%, dok je povećan broj dana naplate potraživanja sa 24,4 dana na 49,6 dana i povećan broj dana plaćanja dobavljačima sa 38,84 dana na 57,37 dana u 2020. godini.

Cestovni prijevoz robe u Tuzlanskom kantonu obavlja 260 kompanija koje zapošljavaju 2.381 radnika. Došlo je do pada ukupnog prihoda od prodaje u ovoj djelatnosti za 3,29% i pada prihoda od izvoza za 2,21%. Ostvarena je ukupna dobit djelatnosti od 26,5 KM što je 2,9% više u odnosu na 2019.godinu.

Cestovni prijevoz robe	2019	2020	2020/2019 (%)
Broj kompanija	264	260	-1,52
Ukupan broj zaposlenih	2.349	2.381	1,36
Ukupan prihod od prodaje	364.299.495	352.316.558	-3,29
Prihod od izvoza	152.680.871	149.308.927	-2,21
Ukupna dobit	25.803.323	26.547.961	2,89
Prihod po zaposlenom	155.087	147.970	-4,59
Prosječan trošak plaće po zaposlenom	28.275	28.077	-0,70

Svi privrednici su se u ovom periodu susretali sa problemima, prije svega zbog velike neizvjesnosti. Zadovoljni smo što smo prošli bez katastrofalnih scenarija i masovnih otpuštanja. To je rezultat strukture privrede. Kod nas je skoncentrisana industrija, izvozno orjentisana koja radi za velike evropske kupce. Svako pokretanje evropske privrede

automatski vuče i naše industrije koje za njih rade poslove. To je razlog bržeg oporavka. Naravno, djelatnosti poput turizma i ugostiteljstva se neće tako brzo oporaviti.

U prva tri mjeseca 2021. godine u odnosu na prvi kvartal 2020. bilježimo i dalje pad obima industrijske proizvodnje od 4,6% (ali treba uzeti u obzir da su se prošle godine prve veće posljedice korona virusa počele osjećati tek krajem trećeg mjeseca). Došlo je do rasta izvoza za 3,8% ali i rasta uvoza 8,2%. Međutim, poređenje rezultata prvog kvartala ove godine sa poslovanjem u prvom kvartalu prošle godine treba uzeti sa rezervom i sačekati barem još dva kvartala da bismo imali jasniju sliku o privrednim pokazateljima u ovoj godini.

Privredni oporavak će biti dug, Svjetska banka procjenjuje da će na globalnom nivou biti potrebno oko 5 godina da se privreda oporavi. S obzirom na komplikovanu situaciju u BiH i čitav niz negativnih trendova koji su bili prisutni i prije korona krize, naša zemlja će se svakako naći u velikom problemu. Svjetska banka procjenjuje da će recesija biti najveća u posljednjih 25 godina. Svi nivoi vlasti moraju biti spremni u narednom periodu osigurati pomoć ugroženim privrednim subjektima, ali pri tome je potrebno više voditi računa o kriterijima po kojima firme mogu aplicirati.

Osim problema izazvanih korona virusom, tu su i oni dugogodišnji problemi naše privrede, poslovni ambijent koji nije stimulišući, veliki fiskalni i parafiskalni nameti, duge i skupe procedure, potrebe za usklađivanjem i donošenjem zakona koji će olakšati poslovanje, kao i masovan odlazak ljudi i nedostatak radne snage. Stabilno političko okruženje i stvaranje povoljnog ekonomskog, ali i društvenog ambijenta te rješavanje demografske krize (odlazak stanovnika), nužni su za očuvanje i oporavak privrede, pošto su naši problemi nastali mnogo prije krize izazvane koronom. Svi nivoi vlasti, zajedno sa nevladinim sektorom, privredom i ostalim akterima, moraju se maksimalno angažovati na definisanju strateških pravaca oporavka privrede i društva.